

Suna Kymäläinen sd

Kirjallinen kysymys vaalilaista ja sähköisten ehdokashakemusten käyttöön otosta

Eduskunnan puhemiehelle

Voimassa olevan vaalilain (714/1998) 34 §:n 1 momentissa säädetyn mukaisesti ehdokashakemukset käsittelevä viranomainen määrää viimeistään 55. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 48. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää pidettävässä kokouksessaan kenelle, minä päivinä ja kellonaikoina sekä missä sille tarkoitetut ehdokashakemukset ja muut ehdokkaiden asettamista koskevat asiakirjat on annettava. Esimerkiksi kuntavaaleissa ehdokashakemukset käsittelevänä viranomaisena toimii lain 31 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan kunnan keskusvaalilautakunta.

Lain 152 §:ssä säädetään ehdokashakemuksen jättämisestä kuntavaaleissa. Puolueen, yhteislistan tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen on annettava ehdokashakemus kunnan keskusvaalilautakunnalle viimeistään 40. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16. Puolueen ehdokashakemuksen yksityiskohdista säädetään lain 153 §:ssä. Siinä säädetyn mukaisesti valitsijayhdistyksen ehdokashakemukseen on liitettävä muun muassa ehdotus valitsijayhdistyksen ehdokaslistaksi sekä ehdokkaan allekirjoittama ja hänen henkilötunnuksellaan varustettu suostumus hänet asettaneen valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi.

Lain 35 §:n 1 momentin mukaisesti ehdokashakemukset käsittelevän viranomaisen on tutkittava, onko ehdokashakemukset ja ilmoitukset vaaliliitosta ja yhteislistasta jätetty sille laissa säädetyssä määräajassa ja onko asiakirjat laadittu laissa tai sen nojalla säädetyin tai määrätyin muodoin sekä ovatko ehdokkaat vaalikelpoisia ja onko heidän ehdokkuudelleen muutoin laissa säädettyä estettä. 36 §:n 2 momentissa säädetyn mukaan, jos ehdokashakemusta taikka ilmoitusta vaaliliitosta tai yhteislistasta ei ole annettu viranomaiselle määräaikana, se jätetään tutkimatta.

Suomi on kansainvälisesti vertailtuna digitalisaation kärkimaita. Digibarometri mittaa digitaalisuuden yhteiskunnallista hyödyntämistä. Esimerkiksi vuonna 2023 Suomi sijoittui Digibarometrissä kärkisijalle. Myös aiempina vuosina Suomi on sijoittunut vertailun kärkipaikoille vähintään kolmen parhaan joukkoon. Tässä valossa voi pitää vähintäänkin erikoisena, että voimassa oleva vaalilainsäädäntömme ei mahdollista ehdokashakemusten tekemistä sähköisesti. Sähköisen äänestämisen mahdollistamisesta on keskusteltu jo pitkään ja siihen liittyvät haasteet tunnetaan. On kuitenkin erikoista, että myöskään ehdokashakemusten kohdalla ei pystytä siirtymään kuluvalle vuosituonnelle.

Kirjallinen kysymys KK 72/2025 vp

Nykyinen järjestely, jossa esimerkiksi kuntavaaleissa puolueen vaaliasiamies toimittaa paperisen ehdokashakemuksen kunnan keskusvaalilautakuntaan, jättää valitettavan paljon tilaa inhimillisille virheille. Kuten mediassa on kirjoitettu, itse sain kokea tämän kuluvana vaalikeväänä karvaasti, kun oma asiakirjani valitettavasti hukkui matkalla eikä lopulta vaaliasiamiehen toimesta päätynyt ajoissa keskusvaalilautakuntaan muiden tarvittavien asiakirjojen joukossa ehdokashakemusta jätettäessä.

Käytännössä kaikissa suomalaisissa julkishallinnon sähköisissä palveluissa on käytössä vahvan tunnistautumisen Suomi.fi-tunnistus. Tunnistusta käytetään kaikissa palveluissa, joissa käyttäjän henkilöllisyys pitää varmistaa. Näin varmistetaan sähköisten palveluiden tietoturvallisuus.

Inhimillisten virheiden välttämiseksi olisi äärimmäisen tärkeää selvittää, voitaisiinko ehdokashakemukset jatkossa tehdä ja käsitellä sähköisesti. Vahvan sähköisen tunnistautumisen avulla jokainen ehdokas voisi jättää oman suostumuksensa ja toisaalta vaaliasiamies voisi vahvan sähköisen tunnistautumisen avulla allekirjoittaa ehdokashakemuksen. Tämä olisi nykyistä parempi ratkaisu myös demokratian toteutumisen sekä digitalisaation edistämisen näkökulmasta. Digitalisaation edistäminen myös tällä saralla on vuonna 2022 valmistuneen Suomen digitaalisen kompassin vision, arvojen ja tavoitteiden mukaista.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Onko hallitus tietoinen nykyiseen vaalilainsäädäntöön liittyvistä inhimillisten virheiden mahdollisuuksista paperisten ehdokashakemusten käsittelyssä,

näkeekö hallitus, että olisi tärkeää selvittää sähköisten ehdokashakemusten käyttöönoton mahdollisuutta,

miten hallitus aikoo turvata demokratian toteutumista ja digitalisaation edistämistä vaalilainsäädännön näkökulmasta?

Helsingissä 18.3.2025

Suna Kymäläinen sd